

דף

בכורות ד' ע"א

על הדרף

לט

כסברת רבותינו בעלי התוס' הנ"ל גבי בכורי ישראל שנולדו מכאן ולהבא ודו"ק.

★ ★

בגמ': ואהרן שלא הי' באותו מנין וכו'.

ובתוס' (ד"ה ואהרן וכו') נראה לכאורה דפליגי עם רש"י. דלרש"י הי' אהרן הבכור ולתוס' מרים היתה גדולה ממנו בג' שנים, והביאו כן מהמדרש ע"ש. והנה ברשב"ם (שמות ט"ו כ') עה"פ: ותקח מרים הנביאה אחות אהרן וגו' כתב: על שם הבכור קורא אחות כמו שפירשתי אצל אחות נביות ואחות לוטן ע"כ, ומפורש כמו שהביאו תוס' מרש"י, דאהרן הי' הבכור.

★ ★

והנה עה"פ (במדבר י"ב א'): ותדבר מרים ואהרן וגו' פירש"י: היא פתחה בדיבור תחילה לפיכך הקדימה הכתוב תחילה ע"כ.

וכתב בספר נחלת יעקב יהושע (פר' בהעלותך): ויש לדקדק לפמ"ש תוס' בבכורות דף ד' דלא הי' אהרן בכור דמרים גדולה ממנו ג' שנים כדאמר במדרש וכמו שהי' אהרן גדול ממשה ג' שנים עיי"ש, א"כ י"ל דשפיר הקדימה הכתוב תחילה לפי שמרים היתה הבכורה.

אך לשיטת רש"י בבכורות דלא ס"ל כן, גם הכא ניחא ודו"ק היטב.

★ ★

ובשו"ת דעת משה להגה"ק ר"מ מבוניאן-קרקא זצ"ל-ה"י (סי' מ"ח) מביא שנשאל מאת כ"ק אדמו"ר מסדיגורה זצ"ל על דברי המהרש"א בח"א בסנהדרין (ז' ע"א) על מאמר רז"ל (שם) "וירא אהרן ויבן מזבח לפניו" וגו' (שמות ל"ב ה') מה ראה, א"ר בנימין ב"ר יפת א"ר אלעזר ראה חור שזבוח לפניו, ויבן והבין מזה כי אם לא ישמע להם יהרגוהו כמו שעשו לחור וחשש שאז לא תהי' להם תקנה לעולם, כי יקויים הכתוב (איכה ב') "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא" וגו', מה שאין כן אם ישמע להם וכו' עכ"פ תהי' להם תקנה, וכתב המהרש"א: ודקאמר ויקויים ב"י אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא, ואף שאז עדיין לא ניתנה הכהונה לאהרן, ולא הי' עוד משכן, אעפ"כ אהרן בכור הי', ועד שלא הוקם המשכן היתה העבודה בבכורות

דין קדושת הלויים ולקחת בהמתם. וראה בהגהות מראה כהן על קידושין (ל"ז). מש"כ באריכות בזה.

וע"ע בשפת אמת בבכורות כאן שר"ל, דרש"י פירש כן רק לס"ד דגמ' אבל למסקנת הגמ', דמסיק דהוקשו שעה לדורות לענין שה, ה"נ כמו לדורת אין פוטרים בהמה טהורה ה"נ אז במדבר לא פטרו עכ"ד.

★ ★

בגמ': אמר ל"י רב פפרא לאב"י וכו' בן חדש דאפקע ליפקע וכו'.

ובתוס' (ד"ה בן חודש וכו') בסו"ד כתבו: "וכן לבכורות משם ואילך, דכיון דבאותה שעה לא מפקיע גם לדורות כדדריש בסמוך והיו בהויתן יהיו" עכ"ל.

וכתב הגה"ק ר' דוד משה רבינוביץ זצ"ל-ה"י בקובץ ברכת שלמה - כתר תורה (בנד"מ ע' 613): ולכאורה דברי התוס' בסוף דבריהם מחוסרים הבנה.

ונ"ל לבאר, דהנה בדעת זקנים לרבותינו בעלי התוס' עה"ת (במדבר פ"ג פכ"ז) כתבו וז"ל: ולקחת חמשת שקלים וכו' וא"ת מפני מה הלויים אינם פודים בכורותיהם הנולדים מכאן ולהבא כמו שבכורות ישראל פודין בכורותיהם, וי"ל דכל הלויים הנולדים הם מאלו, אבל הבכורות של ישראל אינן נולדים מן הבכורות, אלא מכל ישראל שלא נפדו, ואותם הנולדים מן הבכורות אינם ידועים, לפיכך צוה הקב"ה לפדות כל הבכורות שנולדו מכאן ולהבא עכ"ל.

ולפ"ז י"ל דזהו כונת התוס' הנ"ל שכתבו בסוף דבריהם "וכן לבכורות משם ואילך, דכיון דבאותה שעה לא מפקיע גם לדורות" כדדריש בסמוך והי' בהויתן יהיו, ר"ל, דכיון דכל הטעם דהלויים פטורים לדורות לפדות בכורותיהם, היינו משום דאמרינן דהלויים הנולדים מכאן ולהבא, הם מהלויים שפטרו אז בכורות ישראל וקו"ח שיפטרו את עצמן כסברת רבותינו בעלי התוס' הנ"ל, א"כ פריך שפיר, דלוי בן חודש דאפקע ליפקע, פחות מבן חודש דלא אפקע לא ליפקע, וממילא כיון דלוי פחות מבן חודש לא נפקע אז מבכורה, שוב לדורות יהי' כל לוי חייב בפדיון, דדילמא נולד מאותם הלויים שהיו אז בעת המנין פחות מבן חודש דלא נפטרו אז מבכורה, ואף אותם שנולדו מהלויים שהיו אז בני חודש ג"כ יהיו חייבים בפדיון כיון דאינם ידועים ממי המה ממילא נימא דכולם חייבים בבכורה מכאן ולהבא